

II. ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

УДК 343.8:351.74:342.7

DOI 10.32755/sjcriminal.2025.02.046

Галай А. О.,

доктор юридичних наук, професор,
начальник науково-дослідного центру
пенітенціарії та кримінальної юстиції
Навчально-наукового інституту права,
правоохоронної діяльності та психології,
Пенітенціарна академія України, м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0002-8184-6336;

Гречанюк С. К.,

доктор юридичних наук, професор, ректор,
Пенітенціарна академія України, м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0003-2000-9523

КАДРОВІ ТА ІНШІ УПРАВЛІНСЬКІ ОСНОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОСАД ІНСПЕКТОРІВ З ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ

У статті розглядаються перші етапи запровадження проєкту із запобігання катуванням в українській пенітенціарній системі. Описуються управлінський запуск та кадрові процедури, що стосуються реалізації проєкту із запровадження посад інспекторів з дотримання прав засуджених. Підкреслюється, що проєкт спрямований на викорінення жорстокого поводження з в'язнями. Автори вважають, що запровадження посад інспекторів з дотримання прав засуджених може покращити ситуацію із забезпеченням прав засуджених. Стаття також аналізує виклики та труднощі, з якими зіткнулася пенітенціарна система у цьому процесі.

Ключові слова: катування, тортури, права людини, права засуджених, права в'язнів, захист прав, запобігання катуванням, поводження з в'язнями, Європейський суд з прав людини, міжнародні стандарти, правозахисні механізми, правоохоронні органи, в'язничний менеджмент, пенітенціарна реформа.

Постановка проблеми. Українська в'язнична система продовжує трансформуватися від радянської до європейської. Незважаючи на тридцятилітній період функціонування в незалежній державі, численні нормативно проголошені реформи та оновлення підходів на операційному рівні

виконання покарань, численні реалізовані проєкти комплексної експертної підтримки від міжнародних організацій, у ній все ще виявляються неприйнятні практики порушення прав в'язнів, приниження людської гідності та невинуватого або надмірного насильства щодо утримуваних осіб, які відбувають покарання.

Одним із проєктів, що має викорінити неприйнятне поводження з в'язнями (жорстокість, приниження гідності, дії з ознаками катування), є введення у виправних колоніях України посадовців – інспекторів з дотримання прав засуджених і запобігання катуванням.

Мета статті. Ця стаття продовжує серію публікацій про реалізацію вищезгаданого проєкту і має на меті охарактеризувати управлінський запуск та кадрові процедури, запроваджені в'язничною системою України для запуску проєкту щодо інспекторів з дотримання прав засуджених.

Серія публікацій про інспекторів з дотримання прав засуджених може бути корисною передусім цим посадовцям, оскільки проєкт не вийшов на період сталого функціонування за час управлінської каденції авторів статті. При цьому текст актуальний і для інших представників системи, її організацій-стейкхолдерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На рівні теоретико-правових узагальнень питання катування в'язнів в установах виконання покарань розглядали С. Булавина, М. Гнатівський, Л. Скрекля, Л. Тімофєєва, Г. Телесницький, В. Човган, Е. Шишкіна, Д. Ягунов та інші дослідники. З прикладної практичної позиції нами були опрацьовані численні результати моніторингових візитів і правозахисних кейсів Офісу Омбудсмана, Національного превентивного механізму, громадських організацій «Українська Гельсінська спілка з прав людини», «Зміна», «Харківська правозахисна група», «Україна без тортур», рішення Європейського суду з прав людини, аналітичні матеріали міжнародних організацій щодо порушень прав в'язнів в Україні. Оскільки дизайн національного проєкту із запобігання катуванням в'язнів був визначений саме авторами статті під час перебування у складі

керівництва в'язничної системи у 2019–2024 роках, ці напрацювання також були використані в розробленні методології дослідження та викладенні матеріалу.

Виклад основного матеріалу. У свідомості керівництва в'язничної системи з урахуванням наявних механізмів та все ще наявної критики стосовно забезпечення прав засуджених сформувалось розуміння необхідності вжити додаткові заходи із запобігання катуванням.

Для глибшого розуміння цього висновку варто відзначити законодавчу та управлінську конструкцію, у якій функціонують пенітенціарні установи України сьогодні і як формується позиція їхніх посадовців. Політикоформувальний вплив на виконання кримінальних покарань та кадрово політика в частині керівників установ є прерогативою Міністерства юстиції. Координаційний вплив здійснює Департамент з питань виконання кримінальних покарань із залученням міжрегіональних управлінь як управлінських суб'єктів, що безпосередньо працюють з установами виконання покарань. Отже, якщо права людини персоналом ДКВС і зокрема менеджментом міжрегіональних управлінь розглядається як питання політичне, небазове, пріоритет відповідно встановлюється стосовно інших питань.

Життєдіяльність системи в період недостатності бюджетного фінансування, керованість установ у час війни і наявного складного спецконтингенту осіб, які в них утримуються, збереження досвідченого кадрового складу – ці та інші подібні питання зазвичай перемагають питання прав людини серед конкуренції пріоритетів у свідомості управлінського персоналу регіонального рівня. Цей персонал є досвідченими практиками, які сформувались як фахівці переважно у 1990-ті роки – період ігнорування прав людини та відвертої експлуатації праці в'язнів (радянський підхід); кооперації з країнами колишнього радянського союзу за російським взірцем; час, коли в'язничні системи не забезпечувалися, а «виживали».

Урешті відповідальною ланкою за забезпечення прав засуджених у конкретній установі виконання покарань є її

керівник разом з іншими представниками адміністрації. Це так само стосується переважно досвідчених практиків з професійною свідомістю, у якій переважає безпека і життєздатність установи, а права і доброзичливі взаємини з в'язнями (концепція динамічної безпеки) часто розглядаються як нова й не до кінця сформована (чи радше зрозуміла) концепція.

Що ще впливає на бачення керівником установи своєї місії на посаді? Через поганий матеріальний і фізичний стан установ (недостатнє бюджетне фінансування впродовж тридцяти років установ, більшість яких були побудовані в середині минулого століття, а деякі – ще раніше) та наявної практики моніторингів різними суб'єктами справ у Європейському суді з прав людини – права людини здебільшого сприймаються керівництвом установ як права на гідні умови тримання. Наявна кримінальна політика (декриміналізація, нормативні можливості дострокового звільнення, декілька ітерацій звільнень засуджених для захисту Батьківщини) сформувала стан справ, коли значна частина засуджених є «кар'єрною» (розглядають злочини як єдиний можливий спосіб життя), понад 5 % з них засуджені до довічного позбавлення волі. Державна фінансова політика, коли заробітна плата персоналу в'язниць найменша серед інших правоохоронних органів, розмиває кадровий склад (люди звільняються або без обмежень переходять до більш високооплачуваних структур) і об'єктивно зумовлює постійний кадровий голод.

Через усі ці обставини питання гідності, поваги до прав людини підсвідомо відступали на другий план поряд із безпекою, керованістю, взагалі можливістю функціонування установ.

Перелічене впливає на позицію керівництва установ виконання покарань і є ризиками єдиної політики забезпечення ефективного виконання кримінальних покарань на засадах верховенства права, динамічної безпеки та ресоціалізації. У цій стартовій точці відліку було запроваджено у 2024 році проєкт із запобігання катуванням та жорстокому поводженню з в'язнями.

Про наявність управлінської волі вищої ланки в'язничної системи забезпечувати права в'язнів, не допускати порушення прав та реагувати на виявлені порушення свідчать вищенаведені

факти реагування на кожне з повідомлень про жорстоке поводження. Про це свідчить і утворення наприкінці 2021 року спеціалізованого управління забезпечення прав ув'язнених і засуджених у штаті Департаменту з питань виконання кримінальних покарань, метою якого є втілення в життя ефективних підходів із забезпечення прав утримуваних осіб. Це управління створювалось на проєктній основі і мало станом на завершення 2024 року сталі проєкти та інструменти діяльності, що підтверджували його результативність. Наведемо лише два приклади для наочності: завдяки впровадженому інструменту контролю у 2023 та 2024 роках було доказово усунуто 90 % порушень прав, виявлених під час моніторингів різними структурами [1]; у звіті за 2024 р. Комітету з питань запобігання катуванням уперше було зазначено про відсутність системних скарг засуджених стосовно жорстокого поводження [2].

Водночас стала очевидною неможливість забезпечити викорінення випадків катування, жорстокого поводження і приниження гідності в'язнів за наявності кадрового ресурсу лише на центральному рівні. Зокрема, спроби системно зацікавити керівників нижчого рівня питаннями забезпечення прав в'язнів натикались на наявні стереотипні уявлення керівників установ та регіонів про вторинність цього аспекту поряд з іншими, прогалини їхніх знань про права засуджених, а також відсутність сталої управлінської ланки, що займається питаннями прав.

Попередні експерименти з визначення додатково до основних обов'язків зазвичай соціально-виховної роботи регіональних менеджерів, які відповідальні за права людини, були невдалими з різних причин, головною з яких стала незацікавленість цих «менеджерів» і відсутність можливості ефективно використовувати управлінський вплив на них за умови їхньої потрійної підпорядкованості. Адже в умовах постановки інших завдань і стимулювання керівниками міжрегіональних управлінь сталих, більш «природних» завдань з організації соціально-виховної роботи завдання з дотримання прав в'язнів сприймалися більшістю «регіональних менеджерів» як надмірні, зайві та незрозумілі. Лише окремі з регіональних

відповідальних за права в'язнів працювали або намагались працювати результативно в цьому напрямі.

Тому робочою ідеєю проєкту викорінення катування та посилення уваги до прав в'язнів було створення нових посад, щоб посадові особи відповідали за права безпосередньо в установах.

Про запровадження спеціального проєкту з викорінення неприйнятних практик фізичного та ментального порушення прав в'язнів на першому етапі відбування покарання було оголошено на публічному заході в липні 2024 року [3]. Отже, від стартового обґрунтування до призначення перших інспекторів з прав в'язнів минуло менше 6 місяців.

Розуміючи складність питання для недостатньо розвинутої стосовно прав людини в управлінському плані української в'язничної системи і наявність катувань навіть у більш розвинених країнах Європи, а також де-факто відсутність достатніх ресурсів та матеріально-технічної допомоги з боку міжнародних представників, стартове бачення і основне завдання проєкту було визначено доволі вузько.

Розкриємо елементи запуску проєкту і базовий зміст функціоналу інспекторів з дотримання прав засуджених як ретроспективне відтворення для повнішого усвідомлення змісту цієї посади з менеджерської позиції Департаменту з питань виконання кримінальних покарань. Оскільки є підстави прогнозувати поступову структурну декомпозицію проєкту із запровадження посад інспекторів з дотримання прав засуджених, такий ретроспективний підхід дозволить відтворити його важливі компоненти в первинному дизайні.

Базове бачення проєкту. *Метою проєкту* стало викорінення катування під час чутливих з позиції прав засуджених процедур роботи установ виконання покарань.

Робочою групою проєкту була обґрунтована трирівнева управлінська модель: Департамент (управління з дотримання прав засуджених), регіональний рівень (сектори з дотримання прав засуджених у міжрегіональних управліннях та відповідальні особи в регіонах без міжрегіонального управління), виправні колонії (старші інспектори з дотримання прав засуджених та запобігання катуванням). На думку команди проєкту, за умови ефективної

організації і пріоритетності цього проєкту з боку керівництва системи така система організаційно спроможна суттєво покращити стан справ з правами засуджених. На першому етапі було визначено необхідність сформувати найскладнішу ланку – інспектори з дотримання прав засуджених – у виправних колоніях та сформувати їх новий для системи функціонал.

Чутливими з позиції прав в'язнів процедурами було визначено планові та позапланові заходи на території установи, під час яких може бути завдана шкода життю і здоров'ю засуджених, порушено їхні права, вчинено жорстоке поводження, що принижує гідність (обшуки, застосування сили та/або спецзасобів, відправлення до дисциплінарного приміщення тощо).

Тобто інспектор з прав в'язнів (робоча назва, повна назва посади – старший інспектор з дотримання прав засуджених та запобігання катуванням) має забезпечити профілактичний контроль або, простіше, власну присутність, пов'язану не з кожним аспектом життєдіяльності виправної колонії, а тими її аспектами, які є більш вразливими до порушень прав. Також процедур може бути багато, і вони відрізняються залежно від контексту установи. Тому визначили як однозначні (прийом засуджених) і рекомендовані (обшуки, дисциплінарні практики) процедури, так і було інстальовано інноваційний інструмент оцінки всіх подібних ризиків для поступового і регулярно оновлюваного процесу ідентифікації всіх актуальних на конкретний час ризиків для прав засуджених. Зміст цього складного інструменту буде розкрито окремо.

Таке бачення стосовно функціоналу інспекторів з прав в'язнів було сформовано ще під час запуску проєкту і використано на етапі добору на посади.

Масштаб і пріоритетність визначення установ виконання покарань. Масштабом проєкту було визначено виправні колонії. Це рішення витікало з обмеженого бюджету проєкту, а також можливостей управління дотриманням прав засуджених безпосередньо координувати роботу кожного інспектора, подекуди захищаючи його від нераціонального впливу з боку локальних керівників. Тому слідчі ізолятори

та установи виконання покарань не формували посади інспекторів з дотримання прав засуджених: їхні виклики і проблемні моменти щодо прав людини інші, ніж у виправних колоніях. Так само через менші виклики щодо порушень прав засуджених під час обмеження волі у виправних центрах такої посади також не запроваджували.

Ба більше, розуміючи складність одномоментно знайти компетентних і вмотивованих працівників на ці посади, було вжито аналітичні кроки для визначення виправних колоній, у яких необхідно укомплектувати посади інспекторів з дотримання прав засуджених у пріоритетному порядку. Для цього провели опитування експертів спеціалізованих громадських організацій за методом Дельфі та інтерв'ювання досвідчених управлінців в'язничної системи (обидві групи експертів висловили свою позицію, у яких виправних колоніях є проблеми з правами засуджених). На зведені оцінки за наслідками цих консультацій були накладені результати завершеного напередодні запуску проєкту дослідження громадської організації «Харківська правозахисна група». Дослідження виявило установи виконання покарань, з яких протягом року практично не вийшло жодної скарги від засуджених, що свідчить про обмеження такого права і потребує коректив.

Наведемо результати цього дослідження з пріоритетності добору інспекторів з дотримання прав засуджених.

Кількість згадувань як установ з проблемами для забезпечення прав в'язнів	Назви виправних колоній (у тексті таблиці – ВК), розміщених за кількістю згадувань та за алфавітом
4 або 5 згадувань	Темнівська ВК № 100, Харківська ВК № 43, Олексіївська ВК № 25
2 або 3 згадування	Качанівська ВК № 54, Софіївська ВК № 45 (одночасно з проведенням дослідження була реорганізована і припинила існування в такому статусі), Божківська ВК № 16, Біленьківська ВК № 99, Диканівська ВК № 12, Збаразька ВК № 63, Коломийська ВК № 41, П'ятихатська ВК

	№ 122, Первомайська ВК № 117, Покровська ВК № 17, Холодногірська ВК № 18
Одне згадування	Бориспільська ВК № 119, Вінницька ВК № 86, Диканівська ВК № 12, Кагарлицька ВК № 115, Казанківська ВК № 93, Кам'янська ВК № 34, Катеринівська ВК № 46, Коростенська ВК № 71, Маневиська ВК № 42, Наддериженська ВК № 65, Південноукраїнська ВК № 83, Райківська ВК № 73, Синельниківська ВК № 94, Сокирянська ВК № 67, Солонянська ВК № 21, Сумська ВК № 116

Дослідження містило рекомендаційний характер, тому добір на посади в ці установи оголошували так само, як і в інші 56 виправних колоній. Проте комісії з проведення добору приділяли додаткову увагу кандидатам, які подані на посади саме в цих колоніях, що мало на меті пріоритезувати з позиції швидкості та якості добору кандидатів на посади в установах, які потребують посиленої уваги.

Кадрова процедура. Щоб первинно знайти компетентних кандидатів на ці посади, було визначено кілька базових засад: 1) елементи конкурсності добору; 2) широке оприлюднення можливості та ініціативний порядок подання на посаду інспектора; 3) залучення до добору представників експертної правозахисної спільноти.

Конкурсність полягала в послідовних етапах подання на посаду з резюме та мотиваційним листом; базовому залученні альтернативних кандидатів з можливістю порівняння їхніх компетенцій та вольових якостей; формалізованих етапах аналізу первинних документів та співбесіди; а також урегульованому факультативному етапі додаткового індивідуального завдання кандидатам, щодо яких комісія не ухвалила достатнього первинного рішення на співбесіді.

Широке оприлюднення та ініціативність добору полягали в можливості податись на конкурс як через адміністрацію виправної колонії, так і самостійно або ж за власною

ініціативою звернутись до адміністрації установи. Практика співбесід з кандидатами показала використання всіх цих варіантів. А широкому розголосу сприяла управлінська вказівка про розміщення оголошень про відкриті вакансії на основній сторінці у соцмережі Департаменту, міжрегіонального управління та конкретних установ виконання покарань (див. напр. [4]), а також одночасно на кількох сайтах оголошень про вакансії (аналіз показав, що було використано не менш як шість популярних в Україні сайтів: work.ua [5], robota.ua [6], lobbyX [7], jooble.org [8], jobs.ua [9], vakansii.ua [10]).

До речі, така широка інформаційна кампанія також відбулася вперше у кадровій практиці в'язничної системи України, і реальне усвідомлення її результативності важливе в подальших експериментальних кадрових процедурах.

Залучення експертної громадськості до добору полягало у формуванні робочої групи з правом ознайомлюватись і надавати дорадчий голос під час усіх конкурсних процедур, засідань спільних комісій Департаменту і громадськості з проведення співбесід з кандидатами з персональним голосуванням членів комісій. Позиції організацій, що долучились до проведення добору кандидатів на посади інспекторів з прав засуджених (Українська Гельсінська спілка з прав людини, Центр прав людини "ZMINA", інші знані експерти-правозахисники без формалізованого зв'язку з громадськими організаціями), допомогли оцінити кандидатів на посади. Такий крок викликав насторожене здивування представників експертної громадськості, які не звикли до партнерськоорієнтованої діяльності ДКВС, що висвітлено ними в публікаціях учасників добору, представників цих громадських організацій [11; 12].

Методологія оцінки кандидатів та процедура проведення спеціального добору була визначена наказом Департаменту з питань виконання кримінальних покарань від 11.10.2024 № 291. У наказі було врегульовано критерії, етапи оцінювання, складові оцінки (особиста вмотивованість, професійна компетентність і бездоганна репутація), формування робочих груп (комісій) та усунення конфлікту інтересів під час голосування.

Наказ не змінив законодавчих основ добору і призначення в системі ДКВС України, він визначив *ad hoc* процедуру, яка посилює конкурсні основи і реальність врахування особистих характеристик при призначенні. Важливо зазначити, що врегулювання добору кандидатів на ці посади може бути використане як модель конкурсного добору на посади в системі ДКВС України, коли система зважиться до такого розвитку кадрових процедур.

При цьому в робочому порядку було усвідомлено первинну вразливість стосовно ефективності добору на посади інспекторів з прав засуджених: низька фінансова, територіальна і моральна мотивація посади, а також її змістова конфронтація з наявною концепцією діяльності з позиції адміністрації практично кожної установи виконання покарань. Крім цього, чинне законодавство встановлює вимогу для офіцерських посад мати 2-річний стаж роботи у в'язничній системі або в інших правоохоронних органах України, що обмежує потрапляння представників цивільного суспільства до кола потенційних кандидатів. Розуміючи це, було ухвалено рішення про альтернативність кандидатів (кожна установа мала підібрати не менше двох кандидатів), допуск до добору шляхом самовисування представників як ізсередини, так і позасистемних, агітаційна робота з іще порівняно молодими представниками системи (випускниками Пенітенціарної академії останнього року випуску перед впровадженням проєкту-2024).

У подальшому з офісу Омбудсмена надходило зауваження, що для призначення на посади інспекторів з прав засуджених необхідний попередній досвід у релевантній діяльності, та висловлювалась критика стосовно призначення кількох надто молодих і недосвідчених (на думку офісу) інспекторів, які короткий час (близько пів року) працювали в установах виконання покарань, будучи випускниками Пенітенціарної академії України. Насправді компетентність у цьому випадку пов'язується не лише зі стажем, а й з відсутністю негативного мислення і стереотипів щодо прав засуджених, які з'являються у в'язничних колективах, де слабка або відсутня культура сервісу. Тому група молодих випускників, компетентність яких

оцінила змішана колегія під час співбесід, були не гіршими кандидатами, ніж інші, з більшим досвідом в'язничної діяльності. Принаймні це твердження було актуальне на час первинної фази проєкту.

Наведемо первинний аналіз переліку кандидатів на посади. На 56 оголошених вакансій отримано 102 заявки. Середній вік кандидата – 34 роки. З-поміж кандидатів було 70 % чоловіків, 30 % жінок. Попередній бекграунд кандидатів розподілявся таким чином: 48 % – особи, що перебувають на офіцерських посадах, 26,5 % – молодші інспектори в установах ДКВС, 3,9 % – працівники органів пробації, 21,6 % – інші особи. За рівнем освіти 24,4 % – магістри права, 28,3 % – магістри інших спеціальностей, 18,9 % – бакалаври права, 28,3 % – бакалаври інших спеціальностей.

Серед цих кандидатів до співбесід допустили 88 осіб, з-поміж них позитивне рішення було прийнято щодо 40 % кандидатів (60 % кандидатів показали недостатню підготовленість до такої діяльності або самостійно зняли свої кандидатури) [13].

Висновки. Підбиваючи підсумки добору на посади старших інспекторів з прав засуджених та запобігання катуванням в установах виконання покарань, можна констатувати, що подібна за складністю і якістю організації процедура була для доволі консервативної системи ДКВС України проведена чи не вперше. З управлінської точки зору практично кожне з наведених менеджерських правил було застосоване вперше у в'язничній системі, показало свою користь і може застосовуватися ДКВС України в подальших експериментальних практиках роботи з персоналом.

Стосовно результатів вважаємо, що високий рівень несхвалення кандидатур серед поданих учасників (55,5 %) демонструє недостатньо якісне ставлення кандидатів до таких відповідальних посад, а також ґрунтовність відбірного процесу спільної робочої групи з числа ДКВС України та експертної громадськості. Зрештою до 35 виправних колоній (63 %) були призначені інспектори з дотримання прав засуджених і розпочали роботу. Більшість установ, визначених для пріоритетного комплектування, були укомплектовані такими посадовцями.

Для ефективності сформульованої моделі проєкту важливо повністю сформувати склад інспекторів з дотримання прав засуджених у всіх виправних колоніях (у тому числі врахувати плінність кадрів, що діють у складних організаційних та моральних умовах), забезпечити якість формування другої ланки (секторів та відповідальних осіб з питань прав засуджених на регіональному рівні), забезпечити якісне і практикоорієнтоване навчання цих відповідальних осіб.

У наступній частині дослідження буде визначено функціонально-структурні основи діяльності інспекторів з дотримання прав засуджених як ключової структури трирівневої моделі забезпечення прав засуджених і запобігання катуванням у системі ДКВС України.

Список використаних джерел

1. Галай А. Результати 2024 року. Права в'язнів. URL: <https://surl.li/vbzunt>.

2. Доповідь для уряду України щодо проведеного візиту ЄКПТ в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року. СРТ/Inf (2024) 20. С. 4. URL: <https://rm.coe.int/1680b0e1f9>.

3. «Трансформація пенітенціарної системи: пошук рішень до припинення катувань у в'язницях»: міжнародний форум. 25.07.2024 / Державна кримінально-виконавча служба України. URL: <https://surl.li/ctrebk>.

4. Оголошення про добір на ФВ Департаменту. 11.09.2024. URL: <https://surl.li/hksali>.

5. Оголошення про вакансію інспектора з прав засуджених. URL: <https://www.work.ua/jobs/5829968/>.

6. Оголошення про вакансію інспектора з прав засуджених. URL: https://robota.ua/company14255593/vacancy10197511?ref=search&cre=search_new&pos=dkp_search_new.

7. Оголошення про вакансію інспектора з прав засуджених. URL: <https://thelobbyx.com/tor/starshyy-inspektor-z-dotrimannia-prav-zasudzhenykh-ta-zapobihannia-katuvanniam-do-dkvs/>.

8. Оголошення про вакансію інспектора з прав засуджених. URL: <https://surl.li/ediyyu>.

9. Оголошення про вакансію інспектора з прав засуджених. URL: <https://jobs.ua/job-starshiy-nspektor-z-dotrimannya-prav-zasudjenih-ta-zapobgannya-katuvannyam-3840860>.

10. Оголошення про вакансію інспектора з прав засуджених. URL: <http://vakansii.ua/view/3840860>.

11. Контроль за системою в самій системі. Як у колоніях працюють уповноважені з питань дотримання прав засуджених. 16.01.2025 / ZMINA. URL: <https://zmina.info/articles/kontrol-za-systemoyu-v-samij-systemi-yak-u-koloniayah-praczuuyut-upovnovazheni-z-rytan-dotrymannya-prav-zasudzhenyh1/>.

12. У колоніях з'явилася посада інспектора з дотримання прав засуджених і запобігання катуванням: чому? 24.01.2025 / УГСПЛ. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/u-koloniiakh-z-iavylasia-posadainspektora-z-dotrymannia-prav-zasudzhenykh-i-zapobihannia-katuvanniam-chomu/>.

13. Підсумки добору на посаду «Старший інспектор (з дотримання прав засуджених та запобігання катуванням)». 28.11.2024 / Державна кримінально-виконавча служба України. URL: <https://surl.li/vtsgqv>.

Halai A.,

Doctor of Sciences (Law), Professor,
Head of the Research Center of Penitentiary and Criminal Justice
of the Educational and Scientific Institute of Law,
Law Enforcement and Psychology,
Penitentiary Academy of Ukraine, Chernihiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8184-6336;

Hrechaniuk S.,

Doctor of Sciences (Law), Professor, Rector,
Penitentiary Academy of Ukraine, Chernihiv, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2000-9523

STAFFING AND MANAGERIAL FRAMEWORKS FOR IMPLEMENTING POSITIONS OF INSPECTORS FOR ENSURING PRISONERS' RIGHTS COMPLIANCE

The article examines the initial stages of implementing a project aimed at preventing torture in the Ukrainian penitentiary system. It describes the managerial launch and staffing procedures introduced to carry out the project involving inspectors for the rights of convicted persons.

The article emphasizes that the project is intended to eradicate ill-treatment of prisoners. The authors argue that the introduction of rights inspectors can improve the protection of inmates' rights. The article also analyzes the challenges and difficulties faced by the penitentiary system during this process.

Key words: torture, human rights, rights of convicted persons, prisoners' rights, rights protection, prevention of torture, treatment of prisoners, European Court of Human Rights, international standards, human rights mechanisms, law enforcement agencies, prison management, penitentiary reform.

References

1. Halai, A. (2024), Results of 2024. Prisoners' rights, available at: <https://surl.li/vbzunt>.

2. Council of Europe (2024), Report to the Government of Ukraine on the visit carried out by the CPT from 16 to 27 October 2023, CPT/Inf (2024) 20, p. 4, available at: <https://rm.coe.int/1680b0e1f9>.

3. State Criminal-Executive Service of Ukraine (2024), International forum "Transformation of the penitentiary system: Searching for solutions to end torture in prisons", available at: <https://surl.li/ctrebk>.

4. Department of Criminal-Executive Service of Ukraine (2024), Recruitment announcement on the Department's Facebook page, available at: <https://surl.li/hksali>.

5. Work.ua (n.d.), Job vacancy: Inspector for prisoners' rights, available at: <https://www.work.ua/jobs/5829968/>.

6. Robota.ua (n.d.), Job vacancy: Inspector for prisoners' rights, available at: https://roboata.ua/company14255593/vacancy10197511?ref=search&cre=search_new&pos=dkp_search_new.

7. LobbyX (n.d.), Job vacancy: Senior inspector for the observance of prisoners' rights and prevention of torture, available at: <https://thelobbyx.com/tor/starshyy-inspektor-z-dotrymannia-prav-zasudzhenykh-ta-zapobihannia-katuvanniam-do-dkvs/>.

8. Jooble (n.d.), Job vacancy: Inspector for prisoners' rights, available at: <https://surl.li/ediynn>.

9. Jobs.ua (n.d.), Job vacancy: Senior inspector for the observance of prisoners' rights and prevention of torture, available at: <https://jobs.ua/job-starshiy-inspektor-z-dotrimannya-prav-zasudjenih-ta-zapobgannya-katuvanniam-3840860>.

10. Vakansii.ua (n.d.), Job vacancy: Inspector for prisoners' rights, available at: <http://vakansii.ua/view/3840860>.

11. ZMINA (2025), Control within the system: How prison rights inspectors operate in colonies, available at: <https://zmina.info/articles/kontrol-za-systemoyu-v-samij-systemi-yak-u-koloniyah-praczyuyut-upovnovazheni-z-pytan-dotrymannia-prav-zasudzhenyh1/>.

12. Ukrainian Helsinki Human Rights Union (2025), A new position appeared in colonies: Inspector for the observance of prisoners' rights and prevention of torture – why?, available at: <https://www.helsinki.org.ua/articles/u-koloniakh-i-ivylasia-posada-inspektora-z-dotrymannia-prav-zasudzhenykh-i-zapobihannia-katuvanniam-chomu/>.

13. State Criminal-Executive Service of Ukraine (n.d.), Selection results for the position "Senior Inspector (on the observance of prisoners' rights and prevention of torture)", available at: <https://surl.li/vtsgqv>.